
TANZANIA SAFARI 2017

HERPETOLOGISCH REISVERSLAG

Realisatie & Verslag: André Van Hecke

1.	INLEIDING	2
2.	HERPETOLOGISCHE EVALUATIE.....	2
2.1.	Literatuurvoorbereiding.....	2
2.2.	Resultaat	2
3.	REIS ERVARINGEN.....	3
3.1.	Reisbureau	3
3.2.	Visum	3
3.3.	Deelnemers	3
3.4.	Reisleider.....	3
3.5.	Vervoer.....	3
3.6.	Gids	4
3.7.	Logies en Maaltijden	4
4.	RESULTATEN VAN DE WAARNEMINGEN	4
4.1.	Amfibieën & Reptielen	4
4.1.1.	Wijze van waarnemen	4
4.1.2.	Veldnotities	4
4.1.3.	Vindplaatsen per soort	4
4.1.4.	Gebruikte afkortingen	4
4.2.	Vogels.....	4
4.3.	Zoogdieren	5
5.	REISWEG	5
5.1.	Gevolgte route	5
5.2.	Dagjournaal.....	5
6.	HERPETOLOGISCHE GEGEVENS	14
6.1.	Amphibia	14
6.1.1.	<i>Bufonidae</i>	14
6.1.2.	<i>Hyperoliidae</i>	14
6.1.3.	<i>Pipidae</i>	14
6.2.	Reptilia	15
6.2.1.	<i>Gekkonidae</i>	15
6.2.2.	<i>Scincidae</i>	15
6.2.3.	<i>Cordylidae</i>	16
6.2.4.	<i>Gerrhosauridae</i>	16
6.2.5.	<i>Agamidae</i>	16
6.2.6.	<i>Chamaeleonidae</i>	17
6.2.7.	<i>Varanidae</i>	17
6.2.8.	<i>Crocodylidae</i>	17
6.2.9.	<i>Boidae</i>	18
6.2.10.	<i>Colubridae</i>	18
6.2.11.	<i>Elapidae</i>	18
7.	WEBSITE FOTOGALERIJ.....	19
8.	LITERATUUR.....	19
9	OVERZICHTSTABELLEN	21

1. INLEIDING.

Wanneer je eenmaal in Afrika op safari bent geweest, verlang je telkens naar meer van die geweldige natuur. Na eerdere reizen naar Ethiopië, Kenia, Zambia, Malawi en Oeganda, was mijn volgend reisdoel nu Tanzania (en hierna heb ik er nog twee te gaan: nl. Botswana en Zimbabwe).

De meeste Afrikaanse nationale parken (behalve mijn Zambia en Malawi trip) hebben als “nadeel” dat je niet uit de jeep mag stappen, wanneer je wilt. Dit is enkel toegelaten op de plaatsen (meestal voor ontbijt, lunch of sanitaire stop) die je worden aangewezen door de gids. Een leeuw of luipaard op 1m afstand naast je jeep, zal je volledig negeren en nooit in de jeep springen. En het is zo dat een Europees niet getraind oog, het bewuste roofdier in de bush niet ziet liggen. Elke gids benadrukt dat je uitgestapt een groot gevaar loopt en als prooi onmiddellijk zal aangevallen worden.

Wanneer je dus tijdens een safari-toer een amfibie of reptiel observeert, heeft dit “consequenties” voor een optimale determinatie of foto, ondanks het feit dat je chauffeur altijd wil stoppen en de jeep in een zo gunstige positie zal brengen. Enkele keren wanneer er een slang over onze piste wegvluchtte, kreeg ik toch een positieve reactie/toelating om in het struikgewas “even” op zoek te gaan. Gelukkig mag je in de omgeving van de lodge wel op stap gaan. Mijn ervaring is dat je ook hier meerdere interessante soorten kan observeren.

Tijdens deze reis heeft mijn vrije wandeling in het Ruaha River Camp, meerdere interessante reptielen opgeleverd met dito mogelijkheden om de (meestal dan niet schuwe dieren) te fotograferen.

Dit rapport van mijn Tanzaniaanse safari ervaring is uit persoonlijk oogpunt geschreven en geeft enkel mijn visie van de reis.

De inhoud zal een overzicht geven van de

- (1) herpetologische literatuur voorbereiding;
- (2) amfibie- & reptielobservaties;
- (3) reiservaringen;
- (4) reisweg;
- (5) waarnemingen per herpetologische soort;
- (6) geraadpleegde literatuur;
- (7) tabellen;
- (8) herpetologische fotoreeks.

2. HERPETOLOGISCHE EVALUATIE.

2.1. Literatuurvoorbereiding.

Voor het instuderen van de soorten en het samenstellen van de check- & aanstreeplijsten, werden de volgende gidsen gebruikt:

- * Spawls, S. Drewes, R. & Ashe, J. (2004): A Field Guide to the Reptiles of East Africa.
- * Spawls, S. Howell, K. & Drewes, R. (2006): Pocket Guide: Reptiles and Amphibians of East Africa.
- * Branch, B. (2005): “A Photographic Guide: Snakes and other Reptiles and Amphibians of East Africa.
- * Branch, B. (2014): A Photographic Guide: Snakes and other Reptiles and Amphibians of East Africa.
- * Channing, A. (2001): Amphibians of Central and Southern Africa.
- * Channing, A. & Howell, K. (2006): Amphibians of East Africa.

Ter vervollediging van de voorbereiding werd ook de herpetologische literatuur uit eigen bibliotheek geraadpleegd, zoals gedetailleerd in Punt 8.

2.2. Resultaat.

Tijdens deze reis heb ik 3 amfibie- & 23 reptielsoorten kunnen waarnemen. Gelet op de consequenties eigen aan een safari, zoals beschreven in de Inleiding, ben ik toch tevreden met dit resultaat en zeker gelet op de 12 voor mij totaal nieuwe Afrikaanse soorten.

Van elke herpetologische soort is er op het einde van dit uitgeprint rapport een foto toegevoegd, daar waar de omstandigheden en/of een diervriendelijke benadering dit toelieten.

Al mijn herpeto waarnemingen zijn via foto gecontroleerd en/of verbeterd door Steven Spawls en Aaron Bauer. Hiervoor ben ik hen een zeer bijzondere dank verschuldigd.

Voor een uitgebreide foto presentatie van deze safari reis, verwijs ik naar www.freanonherping.be.

3. REIS ERVARINGEN.

3.1. Reisbureau.

Deze reis werd georganiseerd door het Nederlandse Matoke. De voorbereidende contacten waren professioneel. De logies waren luxueus en de binnenvluchten van park naar park zijn zeker hun geld waard. Toen we bij de start in Dar Es Salaam met hen telefonisch contact moesten nemen voor een vervoersprobleem, kregen we onmiddellijk respons.

Wil je in Zuid Tanzania op safari gaan, kan ik Matoke zeker aanbevelen!

3.2. Visum.

Een visum is voor Tanzania verplicht en kan ofwel vooraf op de ambassade van je eigen land of op de luchthaven van Dar Es Salaam geregeld worden (kostprijs 50 US dollar). Zowel de reisgezellen als ikzelf vroegen het ter plaatse aan. Het was een eenvoudige formaliteit en na een ½ uurtje was het visum in de reispas gestempeld.

3.3. Deelnemers.

Er waren in totaal 6 deelnemers: Chris & Marc, Ingrid & Dirk en ik als Vlamingen samen met de Nederlandse Ria. De verstandhouding was goed en iedereen respecteerde de afspraken van op tijd zijn voor de maaltijden, vertrekkur en om regelmatig van plaats te wisselen in de jeep. In tegenstelling tot mijn vroegere reizen, waar er zich meermaals (soms hevige) incidenten voordeden, was er hier geen enkel dergelijk moment van geruzie of spanningen.

3.4. Reisleader.

Er was voor deze safari geen reisleader voorzien. We hebben zijn aanwezigheid absoluut niet gemist en bovendien diende hij niet op ons verrekend te worden. Voor een klein reisgezelschap is dit OK maar voor een grotere groep, betwijfel ik of dit haalbaar is...

3.5. Vervoer.

Ieder van ons vloog op eigen initiatief heen en weer en op de luchthaven werden we opgehaald en teruggebracht. De verantwoordelijken van de lodges zorgden voor de afspraken voor de verplaatsingen per jeep en via de lucht. Er waren drie Fly-in en twee verplaatsingen via de weg. Ik had graag voor deze twee road trips ook willen bijbetaald hebben als binnenvlucht.

De game-drives in een open jeep zonder zijwanden en vensters is subliem (zeker om te fotograferen) en veel beter dan een jeep waarbij enkel het dak wordt verhoogd en je moet rechtstaan om een vrij zicht te hebben.

Het vervoer van Dar Es Salaam naar het Selous Game Reserve over de weg verliep een beetje in chaos wat het vertrek op het afgesproken uur betreft en de pannes onderweg. Bovendien was het comfort in deze jeep niet verantwoord voor de acht uur durende rit naar het Selous Game Reserve.

Het was wel (zeker voor mij als eerste keer) zeer positief dat er elke dag van plaats gewisseld werd in de jeep. Want inderdaad soms was het op de derde rij van de jeep niet evident om de toelichtingen van de gids of chauffeur te verstaan. Dat iedereen hiervoor attent was, maakte de reis extra aangenaam.

3.6. Gids.

In elke van de vier bezocht parken/reservaten was er ofwel een afzonderlijke gids en chauffeur ofwel fungeerde de chauffeur als gids. Soms was hun Engels niet goed te begrijpen en in Ruaha opteerden we enkel voor de chauffeur als gids i.p.v. de voorgestelde Masai-gids.

3.7. Logies & Maaltijden.

De vier bezochte lodges: Selous River Camp, Stanleys Kopje, Fox Farm Mufindi Highlands & Ruaha River Lodge waren zeer luxueus en voorzien van alle nodig (Europees) gewenst comfort. Ook al de maaltijden waren super van kwaliteit

4. RESULTATEN VAN DE WAARNEMINGEN.

4.1. Amfibieën & reptielen.

Vorbereidingen en resultaten van de waarnemingen als tabel aan dit rapport toegevoegd, zijn:

- Tabel 1 Aanstreeplijst amfibieën & reptielen.
- Tabel 2 Waarnemingen per gebied & per datum.
- Tabel 3 Wijze van waarnemen & aantallen per soort.
- Tabel 4 Aanstreeplijst zoogdieren.
- Tabel 5 Gebruikte afkortingen & vertalingen.
- Tabel 6 Beschrijving van de route.
- Tabel 7 GPS-notities (enkel op aanvraag)

4.1.1. Wijze van waarnemen.

De amfibie- & reptielsoorten werden vooraf ingestudeerd ten einde ze als visueel te herkennen en zo de reisgezellen zo min mogelijk op te houden. Waar de omstandigheden dit toelieten werden dieren occasioneel gevangen indien de determinatie twijfelachtig was (cf. kleurpatronen van juvenielen & subadulten).

De meeste dieren werden bij voorkeur in situ gefotografeerd. Voor de slangen is dit (bijna) niet mogelijk en deze werden gevangen, geënsceerd voor de foto en terug vrijgelaten.

Tabel 3 geeft een overzicht van “Wijze van waarnemen & aantallen per soort”.

4.1.2. Veldnotities.

Voor elke herpeto soort is genoteerd: de juiste of meest nabijgelegen plaats van observatie, datum, uur, gevangen, visueel, auditief, als vervelling, land- of aquatische fase, aantal, verkeersslachtoffer, leeftijd en GPS-positie (deze laatste zijn in Tabel 6 enkel als “vertrouwelijk” toegevoegd aan het uitgeprint rapport).

4.1.3. Vindplaatsen per soort.

In Punt 6 wordt een overzicht gegeven van de vindplaatsen voor elke waargenomen herpeto soort.

4.1.4. Gebruikte afkortingen.

Tabel 5 geeft een vertaling in het Engels van mogelijk gebruikte woorden & afkortingen in dit verslag en in de tabellen van de waargenomen soorten.

4.2. Vogels.

Het was een safari die bijzonder interessant was voor vogelobservaties. Dit kwam vooral omdat de gidsen ons er telkens duidelijk attent op maakten. Zij kenden perfect hun soorten en wat mij opviel was dat zij de determinatie ook dikwijls in hun vogelgids aanwezen. We hebben als niet vogelaars tijdens deze reis ongeveer een 90-tal soorten kunnen observeren. Hiervan is er bij dit rapport geen overzichtelijke tabel toegevoegd.

4.3. Zoogdieren.

Hier geldt dezelfde positieve ervaring als bij de vogel observaties. Overigens waren de meeste soorten waar te nemen rond de drinkpoelen. Met tabel 4 geven we een overzicht van de 31 zoogdierwaarnemingen.

5. REISWEG.

5.1. Route.

Tabel 5 geeft een overzicht van de gevolgde reisweg en van het logies.

5.2. Dagjournaal van de reis met herpetologische soortvermelding.

In het hiernavolgend dagjournaal van de reis worden de amfibieën & reptielen vernoemd met hun Engelse en Latijnse naam. De dagelijks waargenomen zoogdieren en vogels, worden op enkele uitzonderingen na niet in detail vernoemd. Het is al dikwijls een intensieve klus om de herpeto-waarnemingen (plus ditmaal ook de zoogdieren) met uur en GPS in het notitieboekje op te schrijven.

Woensdag 4 oktober 2017.

Mijn ervaringen met KLM zijn altijd uitstekend en gewoontegetrouw vertrek ik vanuit Schiphol. Overigens is het aanbod van rechtstreekse vluchten veel groter dan van Zaventem. Ten einde op Schiphol op de vertrekdag niet te laat aan te komen als gevolg van files, ongevallen, trein- of vluchtwijzigingen, spoor ik vandaag met de Thalys van 18:30u naar Amsterdam om te overnachten in Hotel Ibis Airport.

Donderdag 5 oktober 2017.

Ik neem om 7:08u de Ibis Shuttle en ben 10 minuten later al op Schiphol. De check-in en controles verlopen uitstekend en professioneel. Het vliegverkeer blijkt vandaag zo druk te zijn zodat we 45 minuten na de voorziene departure time van 10u25u pas toelating krijgen om op te stijgen. Maar de commandant laat ons weten deze tijd te zullen inhalen tijdens de 8 uur durende vlucht, eerst naar Kilimanjaro voor een tussenstop van 1 uur om dan 45min later aan te komen in Dar Es Salaam. We krijgen eerst een lunch en ik heb het geluk aan boord altijd goed te kunnen slapen. Om 20:00u (local time) landen we op Kilimanjaro; stijgen hier om 21:00u terug op en landen om 21:45u in Dar Es Salaam. Het bekomen van het visum gebeurt op zijn Afrikaans maar is uiteindelijk na 30 minuten wachten klaar. Voor deze reis waren er zes deelnemers ingeschreven en pas hier (in de aankomsthal) maken we kennis met elkaar. We worden opgehaald door de chauffeur van het Sapphire hotel, waar we na een half uur rijden aankomen. Na orde op zaken te brengen, ga ik om 00:30u slapen.

Vrijdag 6 oktober 2017.

Om 7:00u gaan we in het Sapphire hotel op buffet wijze ontbijten en zijn een uur later paraat aan de receptie om opgehaald te worden voor het vervoer naar het Selous Game Reserve. Het begint ons echter verdacht te lijken wanneer er na een half uur geen chauffeur verschijnt. Uiteindelijk vragen we eerst aan de receptie om telefonisch bij de Lodge van het Selous Game Reserve te informeren en wordt ons meegedeeld dat er een ongeval zou gebeurd zijn in Dar Es Salaam en de jeep is opgehouden. Om 10:00u nog steeds geen chauffeur en telefoneren we met het opgegeven nummer naar Nicole van Matoke. Zij vertelt ons ook dat de vertraging veroorzaakt is door een ongeval in Dar Es Salaam, maar dat de chauffeur binnen de 10 minuten zal arriveren. En om 10:30u is hij er dan. Onze bagages worden op het dak geladen onder een niet regenbestendig zeil en tegen 11:00u zijn we op weg.

Het blijkt echter al vlug een jeep zonder enig comfort en onwaardig voor een hele dag reizen; t.t.z. (1) wat de ophanging betreft, (2) de sluitingen van het dak steken gevaarlijk uit nabij je hoofd en bij elke pothole in de weg een pijnlijke ervaring; (3) op de achterste rij is het met drie genepen zitten en zeker omdat de rugzakken binnen moeten genomen worden; (4) de zittingen van de zetels zijn versleten en (5) door gebrek aan airco, wordt er tegen 90 à 100km per uur, met open vensters gereden.

Ik had een sterk vermoeden dat het een late lunch zou worden en vroeg daarom bij de start aan de chauffeur te stoppen langs de weg om bananen te kopen. Wanneer we meerdere kraampjes voorbij rijden en hij niet stopt, reageert hij op mijn vraag met het gezegde dat deze niet eetbaar zijn!?! In Oeganda kreeg ik dezelfde reactie maar dan dat de bananen genetisch gemanipuleerd. Maar op een gegeven moment stopt hij toch en kunnen we een eerste honger stillen met kleine zeer smakelijke banaantjes. Op de vraag voor een sanitaire stop, worden we verwezen naar het restaurant van de lunch. Om 13:45u stoppen we aan een “eetcafé” typisch voor locals, maar we hebben drank, kunnen naar toilet gaan en mogen het menu in de keuken kiezen. Ik ga alvast even in de directe omgeving speuren naar herpeto, maar zonder succes.

Om 14:50u zijn we terug op weg, maar dan beginnen we problemen te krijgen met een oververhitte motor. We moeten meerdere keren halt houden om water toe te voegen aan de radiator, maar bereiken toch tegen 16:50u het Selous Game Reserve voor de komende drie nachten. We worden vriendelijk ontvangen door verantwoordelijke Jimmy met een drankje en vochtig doekje. Wanneer we vragen wat er nu eigenlijk ‘s morgens is gebeurd, vernemen we dat het geen ongeval betrof maar een “misunderstanding with the management”. We maken alvast ons ongenoegen bekend over de jeep van vandaag en hij belooft ons een betere voor de volgende verplaatsing naar het Mikumi National Park.

Wanneer ik aan de bar mijn batterijen, GSM en iPad ga opladen, kan ik mijn eerste herpeto waarneming noteren, nl. meerdere Tropical House Gecko (*Hemidactylus mabouia*) die in het licht van de bar op jacht zijn naar insecten. We verzamelen op safari-wijze in het donker (de zon gaat hier onder rond 18:30u) aan het kampvuur en om 19:30u gaan we dineren. Het eten is zeer, zeer lekker en ik verbaas me er telkens over dat ze hier in Afrika echt heel smakvol kunnen koken voor Europeanen.

Op weg naar mijn lodge kan ik nog drie actieve gekko’s van dezelfde soort fotograferen en lig om 22:20u onder mijn klamboe.

Zaterdag 7 oktober 2017.

Wanneer ik om 6:00u ontwaak is het al licht, neem vlug een douche, breng wat orde op zaken en verken de omgeving. Onze lodges liggen vlak naast de Rufiji rivier, die ondanks het droge seizoen van zo’n zestal maanden nog veel stromend water heeft. Aan de oeverrand is te zien tot waar het water op zijn hoogst stond en dan schat ik dat het niveau toch met zo’n vijf meter is gezakt. Ik ontmoet reisgezel Marc, die ook al op stap is en samen speuren we op het water en de oeverrand naar vogels. Om 7:00u gaan we ontbijten en op verzoek kan ik twee pancakes bestellen.

Een uur later vertrekken we naar het Selous Game Reserve. Gids Charley is een stille rustige man in tegenstelling tot chauffeur Freddie. Deze blijkt een zeer levenslustige en grappige kerel te zijn. Bovendien belooft hij speciaal uit te kijken naar amfibieën en reptielen in het park.

Tijdens de safaririt is het volop genieten van onze eerst Afrikaanse zoogdieren, vogels en met als eerste reptielen Nile Monitor (*Varanus niloticus*) en Nile Crocodile (*Crocodylus niloticus*). Om 10:30u houden we halt voor een drankje, een sandwich en cake. Hier kan ik op verzoek van vriend Johan (voorzitter van de Vlaamse libellenvereniging) voor hem libellen fotograferen. Tijdens de verdere rit in deze prachtige natuur zien we tal van nieuwe zoogdieren en vogels, maar geen herpeto. Maar daar waar ik vroeger met mijn vaste reisgezel te fanatiek op zoek ging naar enkel amfibieën & reptielen, geniet ik sinds 2008 meer van het volledig natuurgebeuren t.t.z. ook van de andere diergroepen.

Om 13:00u is het lunchtime en beginnen de gids en chauffeur stoelen en de tafel te zetten en is het smullen van een uitgebreide lunch met kippenboutjes en aardappelsalade. Inmiddels gaat chauffeur Freddie op herpeto onderzoek en roept me al vrij vlug dat hij een gekko heeft gezien. Bij nader toezien is het een voor mij totaal nieuwe soort, nl. een Tree Gecko (*Hemidactylus platycephalus*).

Wanneer safari chauffeurs elkaar in het park ontmoeten, wordt er telkens gestopt om informatie uit te wisselen. Zo zijn er leeuwen nabij gespot en wij daar naar toe. Onder een overdekte picknick-plek liggen er drie leeuwen te slapen. We stoppen op twee meter van hen en de gids beweert ten stelligste dat zij voor mensen

in de jeep absoluut geen interesse hebben en er ook nooit zullen inspringen, maar... durf niet uit te stappen of je bent er geweest.

Om 17:30u zijn we terug in het Selous River Camp en wacht er me een geweldige verrassing. 's Morgens voor ons vertrek had ik aan Freddie gevraagd of zijn collega's tijdens de dag wilden uitkijken naar levende herpeto, met een flinke tip als compensatie. En dit blijkt geloond te hebben want ze hebben twee dieren kunnen vangen, nl. een Flap-necked Chameleon (*Chamaeleo dilepis*) en voor mij totaal nieuwe soort slang de Bark Snake (*Hemirhagerris nototaenia*). De kameleon hebben ze zorgzaam ondergebracht in een doos met een zit-stokje en de slang zit in een fles, met op de bodem zand. Ik verwonder me over de diervriendelijke behandeling, maar nog meer voor het feit dat ze een slang hebben durven vangen. Hoewel de zon al aan het ondergaan is, beslis ik om - bij toch slechte lichtomstandigheden - beide reptielen vlug te fotograferen ten einde ze zo vlug mogelijk terug vrij te zetten.

Om 20:00u is het diner time en bij een zalige temperatuur (overdag was het tussen de 30-35°C in de schaduw), is het zowel qua menu als qua weersomstandigheden "zalig genieten".

In de lodge maak ik dagverslag van de voorbije dagen van de waargenomen zoogdieren, vogels en herpeto, back-up ik de foto's op de iPad, telefoneer met het thuisfront (à 4 EUR per minuut) en ga tevreden van de eerste safari dag om 22:00u slapen.

Zondag 8 oktober 2017.

Er staat een early-game-drive op het programma en na een vroeg ontbijt zijn we om 7:30u al op weg. Een game drive in een open jeep van de lodge zelf, heeft als extra voordeel dat iedereen vrij rondom kan fotograferen vanop zijn zitplaats en er geen wedijver is voor de beste plek. In een jeep waar enkel het dak hoger wordt gezet om dan rechtstaand te observeren en te fotograferen en iedereen aan dezelfde kant wil staan, geeft dit meermaals "irritaties".

Aan de gate van het park moeten we ons individueel inschrijven en ondertussen observeer ik in het gebinte van het gebouw meerdere Tropical House Gecko (*Hemidactylus mabouia*). Het is aangenaam om weten dat dit park 10.500km² groot is en zoogdieren hier nog in grote aantallen en soorten leven. Om 10:11u is het tea-time en samen met driver Freddie verken ik de omgeving met als nieuwe soorten voor de reis Striped Skink (*Trachylepis striata*) en Yellow-headed Dwarf Gecko (*Lygodactylus luteopicturatus*).

Amper terug vertrokken of de gids roept dat er een slang juist voor de jeep razendsnel de weg oversteekt. Volgens hem is het de hier algemene Rufous Beaked Snake (*Ramphophis rostratus*). Maar ik zit op de derde rij van de jeep (met minder goed zicht op de weg) en ben te laat om ze te observeren. Ik noteer ze hier wel in het dagjournaal maar niet op mijn soortenlijst.

Om 12:50u wordt onze tafel gedekt, de stoeltjes gezet en is het een echte openlucht safari-lunch. Dan rijden we terug naar het Camp, want om 15:30u is er een boottocht voorzien. En terwijl we aan het varen zijn, roept Chris dat er een hagedis naast haar op het canvas van de boot zit!?! En inderdaad het is een Cape Dwarf Gecko (*Lygodactylus capensis*) die meegevaren is (later zal blijken dat dit de enige waarneming van deze soort dwerggecko is). Vanop het water kunnen we de vogels, de Nile Crocodile (*Crocodylus niloticus*) en Nile Monitor (*Varanus niloticus*) dicht benaderen en fotograferen. Het observeren van vogels als Skimmer, Purple- en Goliath Heron en Pygmy Falcon zijn voor mij de hoogtepunten van de boottocht. Als afsluiter leggen we even aan op een eilandje in de rivier om een sundowner te beleven met uiteraard bijhorende foto's als herinnering.

Om 18:15u zijn we terug aan de vertreksteiger en al onmiddellijk word ik opgewacht door Freddie. Hij heeft in een boomspleet nabij de keuken een speciale hagedis gezien. Wij daar naar toe en inderdaad daar zit een voor mij totaal nieuwe soort, nl. een Tropical Girdled Lizard (*Cordylus tropidosternum*).

Tijdens het diner besef ik dat het onze laatste dag hier is en eerlijk gezegd ik had hier graag nog enkele dagen willen blijven en zeker met de zo levenslustige en optimale herpeto-zoeker als Freddie!

Maandag 9 oktober 2017.

We verlaten vandaag het Selous Game Reserve en ik sta vroeger op om de koffer en rugzak in te laden. Na het ontbijt blijkt lodge-verantwoordelijke Jimmy woord te hebben gehouden en de nieuwe jeep oogt beter en blijkt van een recenter bouwjaar te zijn.

We vertrekken om 8:00u richting Mikumi National Park. Aan de Matambe Gate moeten we onze namen registreren en hierna observeer ik op de muur een Variable Skink (*Trachylepis variabilis*). Tijdens een korte lunch op het middaguur nabij een verlaten gebouw in Mtamba, kan ik de aanwezigheid van Striped Skink (*Trachylepis striata*) en Yellow-headed Dwarf Skink (*Lygodactylus luteopicturatus*) noteren. De route gaat verder via Kikundi, met enkele moeilijkheden om een geschikte sanitaire stopplek te vinden en om 15:50u arriveren we aan de gate van het Mikumi National Park. Hier worden we opgewacht door onze nieuwe chauffeur Humphrey. Er is blijkbaar een nieuw misverstand want hij verwachtte ons op het middaguur en staat hier nu klaar met lunch-boxes voor iedereen. Er is nabij een picknick plaats, dus wij daar naartoe. De bagage wordt overgeladen en een korte inspectie van de omgeving is - met dank aan Ingrid - goed voor Striped Skink (*Trachylepis striata*).

Onze nieuwe open jeep is gloednieuw en een verademing qua comfort. De anderhalf uur durende rit door het park levert de eerste olifanten en meerdere nieuwe zoogdieren op (met voor mij als uitschieter Bohor Reedbuck & Bushbuck) en als nieuwe giersoort Rüppells Vulture. En Humphrey zowel chauffeur en gids praat perfect Engels en wanneer hij iets toelicht legt hij de motor stil en praat met gelaat naar ons toe.

Om 18:00u bereiken we Stanleys Kopje, ons nieuw logies voor de komende twee dagen. Groot is onze verbazing wanneer we bij ontvangst worden verwelkomd in het Nederlands door de Vlaamse Sabine Zij vervangt de met vakantie zijnde verantwoordelijke van Stanleys Kopje.

Onze lodge op palen is prachtig ingericht en voorzien van alle comfort. Aangezien het Camp en de lodges geen afsluiting hebben en alle diersoorten vrij tussen de lodges kunnen lopen, is het een must dat we door een Masai aan de lodge opgehaald worden voor het diner. Zelf in het donker gaan is te gevaarlijk en verboden. En later zal blijken dat we 's nachts nabij leeuwen hoorden roepen en olifanten voor de lodges nachts kwamen foerageren...

We gaan om 20:00u eten en het is een zeer lekker menu. Hierna geraak ik aan de praat met Sabine en haar vriend Wim (overmorgen vertrekken ze samen voor zes weken op vakantie). Zij heeft de Vuma Lodge onder haar beheer en ik verneem dat het geen sinecure is om hier verantwoordelijke te zijn, (1) qua aanvoer van alle mogelijke materialen en producten en (2) om te werken met de locale bevolking als personeel. Zij heeft goede kennis van de herpetofauna en zo verneem ik op het verkeerde moment hier te zijn, nl. op het einde van het droog seizoen (de maand oktober) i.p.v. van tijdens het regenseizoen van december tot maart. Maar dat wist ik vooraf omdat het reisbureau Matoke geen safaris organiseert tijdens het regenseizoen, omdat dit voor toeristen geen aantrekkelijke vakantieperiode is.

Eenmaal terug thuis lezen wij echter in de krant van 12/11/2017 een zeer droevig nieuws... (zie volgende blz.)

Dinsdag 10 oktober 2017.

Er staat een volledige safari dag in het Mikumi National Park op het programma dus na het ontbijt worden de lunchboxen ingeladen en zijn we op weg. Humphrey is een zeer goede gids die ons meerdere nieuwe vogel- en zoogdiersoorten aanwijst, met als nieuw voor mij: Elandantilop. Om 10:00u is het tijd voor een hapje en drankje en op de picknick plek observeer ik Tree Skink (*Trachylepis planifrons*). En dan is het bingo want we zien een jeep verdacht opgesteld nabij een grote acacia... met in de kruin ons eerste luipaard van de reis. Zijn prooi hangt in een andere nabijgelegen boom en de gids wijst erop dat dit niet normaal is. En inderdaad iets verder ligt er een leeuw op de loer naar de opgehangen luipaardprooi (waar hij echter niet aan kan).

We vertrekken en terwijl ik nog in mijn observatie-boekje de luipaard GPS-positie noteer, roept de gids me toe dat er opnieuw een Rufous Beaked Snake (*Ramphiophis rostratus*) de weg oversteekt. We stoppen en ik krijg zijn toestemming om in de vegetatie naast de weg te zoeken, maar zonder succes. Ik heb de soort alweer zelf

GAZET VAN ANTWERPEN
NIEUWS
WAT TE DOEN
SPORT
SHE.
GVA+

GVA+
Dit exclusieve artikel lezen? Doe het g

Vandaag om 02:00 door Frank Poosen,

Vlaamse Sabine (57) vertrappeld door olifant in Zambia: “Ze rende nog weg, maar struikelde”

Foto: rr

4 shares

Een woeste olifant heeft zaterdagavond in de Maramba River Lodge in Livingstone in het zuiden van Zambia twee toeristen vertrappeld. De Vlaamse Sabine Goossens (57) uit het Limburgse Neerpelt en de Nederlander Wim van Griensven (64) overleefden het niet.

Het waren de laatste dagen van de vakantie van Sabine Goossens. Tien jaar geleden trok ze naar Afrika, waar ze een tentenlodge uitbaat in Mikumi, Tanzania. Nu vergezelde ze de Nederlander Wim Van Griensven ...

Maandag | 06:31 | Foto: Foter | Bron: Het Nieuwsblad

Facebook
LinkedIn
Twitter
Pinterest

De 57-jarig Sabine Goossens werd zaterdagavond in het zuiden van Zambia vertrappeld door een olifant. Ze had geen schijn van kans.

Sabine was op vakantie in Zambia. Ze baat zelf een tentenlodge uit in Mikumi in Tanzania en vergezelde de Nederlander Wim van Griensven en diens dochter en schoonzoon tijdens een trip naar Namibië. Op de terugweg maakten ze een tussenstop in Zambia, in de Maramba River Lodge, niet ver van de beroemde Victoria-watervallen.

Zaterdagavond merkten ze een kudde olifanten op. Sabine's zus legt uit wat er gebeurde. "Mijn zus kende die dieren. Ze leefde er zowat tussen, in de safarilodge", zegt haar zus Eveline. "De dochter van Wim vertelde me dat Sabine iedereen aanmaande om zich uit de voeten te maken. Het was echt niet pluis met die olifanten."

Olifant kwam aangelopen

Maar toen kwam een olifant hun richting uitgelopen. Ze moesten rennen voor hun leven. Sabine struikelde en viel. Wim van Griensven probeerde haar nog weg te trekken, maar de woeste olifant werkte hen allebei tegen de grond.

De twee werden vertrappeld en hadden geen schijn van kans. "Het ging ontzettend snel. Binnen een minuut was alles voorbij", zegt Theresa Lerner van de Maramba River Lodge.

niet gezien en kan ze dus niet noteren op mijn aanstreeplijst. We rijden dan naar de Vuma Lodge van Sabine om hier te gaan lunchen en op de toegangsweg zie ik Mozambique Agama (*Agama mossambica*). Het dier verstopt zich onmiddellijk aan de achterzijde van de boom maar met akkoord van Humphrey mag ik uit de jeep om de agama beter te fotograferen.

Het is ondertussen al bijna 14:00u en hoog tijd om mijn knagende honger te stillen. Een korte wandeling tussen de lodges is goed voor nieuwe libelsoorten (aangetrokken door het zwembad) voor vriend Johan en voor mijzelf een dagactieve Tropical House Gecko (*Hemidactylus mabouia*) en Striped Skink (*Trachylepis striata*).

Op de terugweg naar Stanleys Kopje houden we halt aan de Hippo Pool en mogen we allen uitstappen. Ik noteer mijn eerste (zwemmend) amfibie, nl. Müller's Clawed Frog (*Xenopus muelleri*), Nile Monitor (*Varanus niloticus*), Nile Crocodile (*Crocodylus niloticus*) en in de oeverzone vind ik een vervelling van Black Mamba (*Dendroaspis angusticeps*). Amper vertrokken of via een andere safari jeep vernemen we dat er een leeuw met twee jongen vlakbij is gespot. Wij daar naartoe en inderdaad ze is er nog aanwezig. En al heb je het dan al mogelijk genoeg gezien op TV, in werkelijkheid is en blijft het altijd een totaal andere en fantastische beleving.

Het is bijna donker wanneer we aan onze lodge arriveren. Na het diner heb ik een zeer interessant gesprek met Sabine en haar vriend Wim over zowel het beheer van haar Vuma Lodge als de herpeto die zij hier in het park al heeft waargenomen. En ook zij benadrukt me nogmaals dat ik hier moet zijn tijdens het regenseizoen in het vroege voorjaar, want het verschil is dan qua actieve herpeto opmerkelijk. Reden voor mij om zeker eens terug te komen!

Woensdag 11 oktober 2017.

Het is ons laatste ontbijt in Stanleys Kopje en ik zal het mij altijd herinneren als een fantastisch gelegen en luxueus Camp. Zeker een aanrader! Overigens hier zou ik nog een volledige week kunnen verblijven, zeker qua fauna en zeker met de zo fantastisch chauffeur/gids Humphrey.

We vertrekken om 8:30u richting Mikumi airstrip, want de verplaatsing is voorzien via een zeer korte binnen-vlucht en wat is dat een hele verademing t.o.v. de twee vorige jeep-ritten. De voormiddag safari levert als schitterend afscheid onderweg nog ons derde luipaard in dit park.

Wanneer we tegen het middaguur aan de airstrip arriveren, worden we opgewacht door Sabine en zij maakt er ons onmiddellijk attent op dat het niet mogelijk is om naar het toilet-gebouw te gaan..., want er zit een leeuw vlak bij!?!

We krijgen de keuze om de inhoud van onze lunchbox of in het vliegtuig of hier ter plaatse op te eten en prefereren eerder dit laatste. Om 12:15u wordt de Cessna C208 ingeladen en stijgen we op richting Mufindi Highlands. Het is broeierig heet in het vliegtuigje, de zitplaatsen zijn voor zeer slanke mensen en het propellergeluid is oorverdovend. Maar het is zo fijn dat we tegen 330km per uur, de voorziene afstand op amper een uurtje overbruggen.

Na een perfecte vlucht en landing worden we opgewacht door twee jeeps van het Fox Resort. Het is hier een totaal ander habitat, niet alleen door de hogere altitude maar ook omdat het een typische theeplantage gebied is. Na anderhalf uur op een stoffige, roodbruine aardeweg arriveren we in het Fox Resort. Hier krijgen we na het gebruikelijke welkomstdrankje een toespraak van de 78 jarige amusante, levenslustige Geoff met een typische British flegma. Hij woont hier met familie en zonen al bijna 50 jaar en is uitbater geweest van een theeplantage (maar nu overgeschakeld naar logies voor toeristen). Wanneer we het hoofdgebouw verlaten voor toewijzing van onze lodge, is het even heftig schrikken: Marc wordt plotseling aangevallen door een grote zwerm bijen, waarvan hun nest in de nok van het hoofdgebouw zit. Later verneem ik dat er bij hem zeer veel angels verwijderd diende te worden.

Aan de lodge aangekomen, blijkt deze van een ander (lees minder rijk uitgerust) "comfort". Maar dat is absoluut niet storend want we hebben uiteindelijk alles wat we nodig hebben. Het valt me op dat ze hier goede herpeto-ervaringen/notities hebben en een plek weten waar de zeldzame Horned Bush Viper (*Atheris ceratophora*) al meermaals is gezien. Ik krijg Francis toegewezen als gids om onmiddellijk op verkenning te gaan rond een groot meer. Het dier zelf kunnen we niet observeren en het enige dat ik in mijn boekje noteer als voor-

naamste is (1) de waargenomen faeces van Cape Clawless Otter, het uitsluitend nachtactieve dier zelf krijgen we niet te zien en (2) onze eerste eenden, knobbelmeerkoeten en dodaars.

Eigenaar Geoff is er heel fier op dat zij zelf alles kweken van groenten, kruiden tot vlees en dat is overduidelijk te smaken tijdens het diner. Het Fox Resort mag dan iets minder luxueus zijn, maar dit wordt zeker gecompenseerd door de maaltijden!

In mijn lodge tijdens de gebruikelijke activiteiten (verslag maken, foto's backuppen en dagelijks genoteerde GPS-gegevens in het notitieboekje schrijven) herken ik de koorroep van Guttural Toad (*Sclerophrys gutturalis*) en Common Reedfrog (*Hyperolius viridiflavus*). Ik bel met het thuisfront en verneem dat ze met 22°C nog van goed weer kunnen genieten.

Donderdag 12 oktober 2017.

Ik ben vroeg op om de nieuwe omgeving te verkennen. Bij aankomst gisteren vroeg ik me wel even af waarom Mufindi Highlands door Matoke in het programma was opgenomen. Maar ik ben er eigenlijk wel tevreden mee omdat het hier een veel vochtiger en hoger (rond de 1.800m altitude) gelegen habitat is, dat zeker nieuwe herpeto-soorten kan opleveren (en dat zal de komende twee dagen ook zo blijken te zijn).

Na het ontbijt en bij het verlaten van het hoofdgebouw is het opnieuw schrikken wanneer ditmaal Chris op dezelfde plek wordt aangevallen en gestoken door een grote zwerm bijen.

Ik vertrek opnieuw met Francis voor een grotere wandeling in de voormiddag inclusief een bezoek aan een forelkwekerij, terwijl de reisgezellen een opvang voor weeskinderen gaan bezoeken.

Het verhoopte "Bush Viper" resultaat blijft uit, maar positief is dat ik aan de forelkwekerij - eigendom van de Fox Lodge - de larve leer kennen van de Müller's Clawed Frog (*Xenopus muelleri*) met als typische kenmerk dat deze aan weerszijde van de bek een lange tentakel hebben. Hier fotografeer ik ook meerdere libellen voor vriend Johan.

Terug aan de lodge wil ik een douche nemen, wanneer er plotseling aan mijn deur geroepen wordt dat er een groene slang is gespot in een nabijgelegen struik. En inderdaad maar ze is zo gecamoufleerd dat ik even moet zoeken en overleggen hoe ze te vangen. Voor alle zekerheid fotografeer ik (1) eerst de kop omdat dit nodig is voor de determinatie: er moet geteld worden hoeveel bovenlipsschubben het oog raken en (2) dan het lichaam, in hoeverre er witte stipjes op het einde van de schubben zichtbaar zijn. Mijn vangpoging met handschoenen, want het betreft hier toch een schijngifslang (een beet in mijn onderarm van dezelfde soort in Malawi veroorzaakte wel een hevige zwelling) lukt in eerste instantie maar ze is zo slank en de handschoenen niet zo soepel manipuleerbaar, dat ze me toch ontsnapt. Via mijn foto's kan ik ze toch onmiskenbaar determineren als Angolan Green Snake (*Philothamnus angolensis*).

Na de lekkere lunch in het koloniale hoofdgebouw, is er een peddel tocht voorzien op het nabij gelegen meer. Ik ben zeer geïnteresseerd en ga mee want dit zou misschien een waterslang kunnen opleveren. Maar we zijn amper vertrokken of vanop de oeverrand wordt er naar me geroepen. Ja, en dan weet ik waarom... er is opnieuw een slang gezien. Op de bewuste plek aangekomen, is het in dezelfde struik van 's voormiddags en m.i. ook hetzelfde individu. Maar ditmaal is de slang absoluut niet te vangen en te alert, laat staan beter te fotograferen. Ik controleer nadien nog de struiken in de omgeving, maar zonder succes.

We moeten om 16:00u aanwezig zijn in de bar van het hoofdgebouw voor de English "tea-time", waarna we gaan wandelen richting forelkwekerij. En daar aangekomen is het bingo! De verantwoordelijke van de kwekerij moet waarschijnlijk tijdens mijn wandeling 's voormiddags door Francis gebriefd zijn, want bij aankomst toont hij met grote fierheid twee mini kameleons. Ik herken ze onmiddellijk als Tubercle-nosed Chameleon (*Trioceros tempeli*), want zoals hun Engelse naam doet vermoeden hebben ze een wratje op het uiteinde van de neus. De fotosessie verloopt moeilijk want het licht is niet geschikt en ik heb weinig tijd. Mijn reisgezellen hebben de kwekerij bezocht en ik moet me haasten om terug bij de groep aan te sluiten. Later bij het backuppen en bekijken van de foto's op de iPad, zal blijken dat ze niet goed gelukt zijn. Maar niet getreurd want het waarnemen van een kameleon is altijd een herpeto-hoogtepunt van de reis.

Op de terugweg naar de jeep begint het ondertussen te schemeren en hierdoor kan ik het eerste amfibie van de reis vangen en in de hand determineren als Common Reedfrog (*Hyperolius viridiflavus*), de soort van de roep van 's avonds.

Het diner is in buffetvorm en ja de smaken van de eigen gekweekte groenten en vlees van eigen veestapel zijn inderdaad delicioes.

Wanneer ik terug in de lodge met mijn gebruikelijke avond-activiteiten wil beginnen, staat Francis voor mijn lodge met de melding dat er een zwarte slang ligt nabij het hoofdgebouw. Ik in allerhaasten daar naartoe en ja ze ligt er nog. Gelukkig had ik er wel aan gedacht om handschoenen en linnen vangzakje mee te nemen en het lukt me de ong. 1m grote slang te vangen. Ik neem ze mee naar de lodge en determineer ik ze in de badkamer (waar ze me niet kan ontsnappen) als een drachtig adult ♀ Brown House Snake (*Boaedon fuliginosus*). Ik ben er super blij mee want het is mijn eerste kennismaking met de soort die ik, ondanks in Oost Afrika zeer algemeen, op al mijn vorige Afrikaanse reizen gemist hebt. Op een gelukkiger en meer tevreden manier, kan ik niet gaan slapen!

Vrijdag 13 oktober 2017.

Tijdens het ontbijt worden we vriendelijk begroet door Geoff en vraagt hij me naar het relaas van de slang van de vorige avond. Terwijl hij aldus mijn aandacht heeft, merk ik niet dat zijn zoon op mijn linker schouder een kameleon heeft neergezet. Algemeen hilariteit natuurlijk en ondanks het opnieuw een Tubercle-nosed Chameleon is, ben ik er blij mee want (1) er is buiten volop zonlicht en (2) prima bladloze takken in de tuin en (3) heb ik nu voldoende tijd voor een uitgebreide, nu wel prima gelukte fotosessie.

Vervolgens worden we naar de airstrip gebracht voor de volgende vlucht naar het Ruaha National Park. Ondanks we daar aankomen tegen 11:00u wordt beslist om de lunchbox al aan te spreken. Ons vliegtuigje wordt pas verwacht tegen 13:30u en in afwachting ga ik in de omgeving op zoek naar herpeto maar kan enkel de aanwezigheid noteren van een Striped Skink (*Trachylepis striata*).

Na een half uurtje vliegen, worden we op de Ruaha airstrip opgewacht door de jeep van de Ruaha River Lodge en maken we kennis met de chauffeur en een Masai-gids. In plaats van rechtstreeks naar het nieuwe logies te rijden, wordt het een eerste safari-tour in het Ruaha National Park. Als hoogtepunt noteer ik een leeuw, als nieuwe mangoest de Banded Mongoose, de Grey Kestrel en meerdere op de rotspartijen zonnende agamen. Uit mijn voorbereiding zou het hier *Agama lionotus* moeten zijn, maar bij latere controle van mijn foto's & determinaties door Steven Spawls (de Oost-Afrikaanse reptiel-specialist) laat hij me weten dat het niet "*lionotus*" is maar wel "*dodomae*". Deze info is voor mij brandnew want nergens vond ik dit terug in de vooraf geraadpleegde literatuur. Gelukkig dat ik van meerdere agamen ook de keel had gefotografeerd want bij "*dodomae*" is deze zwart verticaal gestreept op een oranje/rode keel.

Wanneer we om 17:45u bij de Ruaha River Lodge aankomen, blijkt deze van een gelijkaardige en hoogstaande luxe te zijn als van Stanleys Kopje. Het openen van de lodge-deur gebeurt hier niet met een sleutel maar met een digitale vier cijferige code. Bij aankomst leg ik het kaartje met de cijfercode binnen op de zetel en bij het terug buitengaan voor het ophalen van mijn rugzak, vliegt de deur toe. En daar sta ik dan. Om iemand te vinden aan de receptie en omgeving ben ik zo'n half uur zoekend. Uiteindelijk vind ik onze chauffeur en na zijn telefonische tussenkomst schrijf ik de code voor zekerheid ook maar in mijn notitieboekje. Terug in mijn lodge wordt dit alles "goedgemaakt" door meerdere op de binnenmuur actieve Tropical House Gekko (*Hemidactylus mabouia*).

Om 19:30u worden we elk aan onze lodge opgehaald door een met speer bewapende Masai. Het is hier ook een open Camp en dus alle (roof)dieren kunnen hier 's nachts ongehinderd rond lopen. Na het buffet-diner overleggen we met Maite, de Deense verantwoordelijke van het Camp, ons volgend dagprogramma. We vertellen (1) dat het Engels van de Masai gids zeer moeilijk te begrijpen is en dat we 's anderendaags verder opte-

ren voor enkel de chauffeur en (2) dat we voor een vroege safari willen gaan en (3) willen lunchen in het restaurant met nadien een laat namiddag safari.

Het was een vermoeiende en intensieve dag zodat ik - na toch eerst nog een verfrissende douche - onmiddellijk ga slapen.

Zaterdag 14 oktober 2017.

Er staat een vroege game drive op het programma en dus zijn we al om 6:30u op safari. Wanneer we langs de oever van de bijna droge Ruaha rivier rijden, kan ik voor de jeep op de weg een Black-necked Spitting Cobra (*Naja nigricollis*) duidelijk voor mij als nieuwe soort observeren. Ik wil ze uiteraard gaan fotograferen, maar krijg geen toelating van de chauffeur om uit te stappen. Wanneer dit voor het gevaar van nabijgelegen leeuwen zou zijn, kan ik me er volledig in terug vinden, maar wanneer ik tijdens de lunch hem hierover aanspreek, krijg ik als reden het volgende relaas te horen: "Wanneer een spuugcobra kwaad wordt gemaakt en dat zou door mijn uitstappen en haar benaderen zeker het geval zijn geweest, keert ze zich tegen de mensen en springt ze in de jeep om iedereen te dood te bijten". Op mijn vraag of hij dit al heeft gezien, vertelt hij me dat een collega chauffeur dit heeft meegemaakt!?!

Om 8:30u gaan we ontbijten op een picknick plaats op de oeverrand van een bijna uitgedroogde rivier. Gewoontegetrouw wil/moet ik de directe omgeving verkennen. Terwijl ik volop Dodoma Rock Agama (*Agama dodomae*) aan het fotograferen ben, hoor ik iets verder een in paniek roepende vrouw. Daar aangekomen blijkt ook zij volop te worden aangevallen door een zwerm bijen. Haar man is erbij maar kan haar niet helpen en ik uiteraard evenmin. De hoogtepunten tijdens de verdere safari zijn: Nile monitor (*Varanus niloticus*), een hoog in de acaciaboom gelegen Central African Rock Python (*Python sebae*) en twee leeuwen.

Na de lunch in het restaurant, laat ik weten niet deel te nemen aan de laat-namiddag safari, maar eerder de rotsomgeving van het Camp wil onderzoeken. Maar omdat dit eigenlijk de eerste vrije namiddag uren zijn, ga ik eerst genieten van een weldoende siësta.

Mijn herpeto-wandeling blijkt een goede beslissing te zijn want het levert twee nieuwe soorten op, nl. Rainbow Skink (*Trachylepis margaritifera*) en als totaal nieuwe hagedisoort (van al mijn Afrikaanse reizen) een Great Plated Lizard (*Broadleysaurus major*).

Wanneer de reisgezellen terug komen van hun safari, vertellen zij een Rotspython op een nieuwe plek hoog opgerold in een acaciaboom te hebben gezien.

Diner-time is om 20:30u en wordt voorafgegaan door een drankje aan het kampvuur en mede doordat de zon twee uur eerder al is ondergegaan, geeft dit hier in volle natuur een "echte safari beleving". Het avondeten is super lekker en na een dubbel dessert (dank u Chris) worden we door een Masai naar onze lodge gebracht.

Ditmaal moet ik wel uitgebreid verslag maken van de voorbije twee dagen. Maar dan tegenslag: het back-uppen van de foto's op de iPad geeft telkens een error en lukt dus niet. Uit voorzorg zal ik dan voor de komende twee laatste dagen wel telkens een nieuwe geheugenkaart gebruiken.

Zondag 15 oktober 2017.

De wandeling van de vorige namiddag in het Ruaha River Camp, is me zo meegevallen, dat ik forfait geef voor de voormiddag safari en hier terug op verkenning ga.

Van 9:00 tot 12:30u speur ik op meerdere plekjes intensief de omgeving af op zonnende slangen of hagedissen, maar zonder succes op nieuwe soorten. Wel kan ik nu bij de niet broeiend hete temperaturen van de vorige namiddag, betere foto's maken van de adulten en subadulten van Rainbow Skink (*Trachylepis margaritifera*) en Dodoma Rock Agama (*Agama dodomae*).

Na de lunch is het mij opnieuw mogelijk om een uurtje siësta te houden en om 16:00u vertrekken we samen op safari. We bezoeken eerst de hippo pool, waar er vier dode nijlpaarden liggen te rotten, volgens de gids met als oorzaak interne territoriumgevechten met dodelijke afloop door geïnfecteerde bijtwonden. Op de oeverrand maakt Marc me attent op een Nile monitor (*Varanus niloticus*) waar ik nog even een glimp van zijn

staart zie voor hij zich verschuilt onder een steenpartij. Als afsluiter hebben de reisgezellen een sundowner gepland en bij een ondergaande zon, beseffen we dat dit de laatste avond is in het Ruaha National Park.

Maandag 16 oktober 2017.

Omdat de koffers en rugzak dienen ingeladen te worden voor vertrek, zijn we pas tegen 8:00u afgesproken voor het ontbijt. Hierna wordt met Maite het dag- en vluchtprogramma overlopen, worden de rekeningen betaald en om 9:15u zitten we in de jeep. Aangezien we pas tegen 13:30u verwacht worden op de airstrip, wordt het nog een volwaardige voormiddag-safari in het Ruaha National Park met twee prachtige afsluiters:

- (1) aan een drinkpoel merkt onze chauffeur op dat de impala's zenuwachtig zijn en het er verdacht lijkt; hij is er zeker van dat er leeuwen in de omgeving moeten zijn; en wat een kennis heeft hij want we observeren hier zeven leeuwen;
- (2) hij rijdt terug naar de acaciaboom waar de vorige dag de Rotspython werd gespot; het wordt voor mij een meevaller omdat de slang er nog steeds (zij het zeer hoog) ligt; ik krijg toestemming om uit te stappen en het is me zo mogelijk om er toch goede foto's van te maken.

Hierna stoppen we op een picknick plek en is het tijd voor de lunchbox waarna we tegen 13:30u op de airstrip arriveren. Een kwartier later stijgen we op met als eerste bestemming Maffia Island, waar Ingrid en Dirk hun vakantie nog met twee dagen verlengen. Na een vlucht van 1:45u landen we hier, nemen definitief afscheid van hen en vervolgens is het voor ons nog een korte vlucht van 45 min naar Dar Es Salaam.

Hier wissel ik mijn restant van Tanzaniaanse shilling om in euro's en dan is het lang wachten, want onze vlucht naar Schiphol is pas voorzien tegen 23:00u. Aangezien er nu geen tussenstop is in Kilimanjaro, wordt het 8:45u vliegen en landen we om 7:00u (het is dan dinsdag 17 oktober) op Schiphol. Ik neem afscheid van Marc, Chris en Ria en kan nog de Thalys nemen van 7:40u naar Antwerpen.

6. HERPETOLOGISCHE GEGEVENS.

6.1. Amphibia

6.1.1. *Bufo*idae

<i>Sclerophrys gutturalis</i> - Guttural Toad										
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	ROEP	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mufindi Highlands	11-10	20:05	-	-	-	adult	chorus	-	1889	35
Mufindi Highlands	12-10	21:02	-	-	-	adult	chorus	-	1889	35

6.1.2. *Hyperoliidae*

<i>Hyperolius viridiflavus</i> - Common Reed Frog										
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	ROEP	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mufindi Highlands	11-10	20:05	-	-	-	adult	X	-	1889	35
Mufindi Highlands	12-10	18:05	1	-	land	adult	-	-	1916	38

6.1.3. *Pipidae*

<i>Xenopus muelleri</i> - Müller's Clawed Frog										
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	ROEP	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mikumi Nat. Park - Hippo Pool	10-10	16:06	-	1	water	adult	-	-	555	31
Mufindi Highlands	12-10	11:20	-	7	water	larvae	-	-	1724	37

6.2. Reptilia.

6.2.1. Geckonidae.

<i>Hemidactylus mabouia</i> - Tropical House Gecko									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Lodge Selous River Camp	6-10	16:52	-	3	land	adult	-	101	5
Lodge Selous River Camp	6-10	21:10	1	2	land	adult	-	101	5
Gate Selous Game Reserve	8-10	8:39	-	3	land	adult	-	34	13
Mtamba	9-10	12:03	-	1	land	adult	-	371	21
Vuma Lodge	10-10	13:25	-	1	land	adult	-	638	29
Ruaha River Lodge	13-10	17:39	-	3	land	adult	-	1028	44
Ruaha National Park	14-10	8:33	-	1	land	adult	-	873	47

<i>Hemidactylus platycephalus</i> - Tree Gecko									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve	7-10	13:22	1	-	land	adult	-	28	8

<i>Lygodactylus capensis</i> - Cape Dwarf Gecko									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve	8-10	18:05	-	1	op boot	adult	-	91	18

<i>Lygodactylus luteopicturatus</i> - Yellow-headed Dwarf Gecko									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve	8-10	10:11	-	3	land	adult	-	62	15
Mtamba	9-10	12:03	-	1	land	adult	-	371	21

6.2.2. Scincidae.

<i>Trachylepis margaritifera</i> – Rainbow Skink									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Ruaha River Camp	14-10	15:30-18:15	-	7	land	adult	-	1028	44
Ruaha River Camp	15-10	08:15-12:00	-	11	land	adult	-	874	50

<i>Trachylepis striata</i> - Striped Skink									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve-Gate	8-10	8:39	-	1	land	adult	-	43	13
Selous Game Reserve	8-10	10:11	-	3	land	subadult	-	62	15
Selous Game Reserve	8-10	10:11	-	2	land	adult	-	62	15
Selous Game Reserve	8-10	10:11	-	1	land	adult	-	63	16
Mtamba	9-10	12:03	-	1	land	adult	-	371	21
Mikumi National Park	10-10	10:11	-	2	land	subadult	-	480	26
Mufindi Highlands-Airstrip	13-10	12:14	-	1	land	adult	-	1916	39

<i>Trachylepis planifrons</i> - Tree Skink									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Ruaha River Camp	10-10	9:28	-	1	land	adult	-	484	25

<i>Trachylepis varia</i> - Variable Skink									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve-Matambwe Gate	9-10	9:43	-	1	land	adult	-	207	20

6.2.3. *Cordylidae*.

<i>Cordylus tropidosternum</i> - Tropical Girdled Lizard									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous River Camp	8-10	16:02	-	1	land	adult	-	47	6

6.2.4. *Gerrhosauridae*.

<i>Broadleysaurus major</i> - Great Plated Lizard									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Ruaha River Camp	14-10	16:55	-	1	land	adult	-	1028	44

6.2.5. *Agamidae*.

<i>Agama dodomae</i> - Dodoma Rock Agama									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD	ALTITUDE m.	GPS NR
							OP WEG		
Ruaha National Park	13-10	16:25	-	3	land	adult	-	1015	42
Ruaha National Park	14-10	7:52	-	4	land	adult	-	812	46
Ruaha National Park	14-10	8:33	-	7	land	adult	-	873	47

Ruaha River Camp	14-10	15:30-18:15	-	15	land	adult	-	874	50
Ruaha River Camp	15-10	8:15-12:00	-	18	land	adult	-	825	45
Ruaha River Camp	15-10	8:15-12:00	-	3	land	subadult	-	825	45

<i>Agama mossambica</i> - Mozambique Agama									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mikumi National Park-Vuma Lodge	10-10	13:25	-	1	land	adult	-	638	29

6.2.6. *Chamaeleonidae*.

<i>Chamaeleo dilepis</i> - Flap-necked Chameleon									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous River Camp	7-10	17:33	1	-	land	adult	-	101	5

<i>Trioceros tempeli</i> - Tubercle-nosed Chameleon									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mufindi Highlands	12-10	17:14	2	-	land	adult	-	1916	38
Mufindi Highlands-Fox Lodge	13-10	8:28	1	-	land	adult	-	1889	35

6.2.7. *Varanidae*.

<i>Varanus niloticus</i> - Nile Monitor									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve	7-10	9:45-10:25	-	2	land	adult	-	28	8
Selous Game Reserve-Boot Safari	8-10	17:44	-	1	water	subadult	-	91	18
Mikumi National Park-Hippo Pool	10-10	16:06	-	1	water	subadult	-	555	31
Mikumi National Park-Sundowner	15-10	17:18	-	1	water	adult	-	874	52

6.2.8. *Crocodylidae*.

<i>Crocodylus niloticus</i> - Nile Crocodile									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous Game Reserve	7-10	9:45-10:25	-	4	land	adult	-	28	8
Selous Game Reserve	7-10	11:31	-	3	land	adult	-	37	9
Selous Game Reserve-Boot Safari	8-10	17:44	-	>20	water	adult	-	91	18
Mikumi National Park-Hippo Pool	10-10	16:06	-	>10	water	adult	-	555	31
Ruaha National Park	14-10	7:30-10:00	-	>10	water	adult	-	812-873	45-46-47
Ruaha National Park	15-10	17:18	-	>20	water	adult	-	874	52

6.2.9. Boidae.

<i>Python sebae</i> - Central African Rock Python									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Ruaha National Park	14-10	10:16	-	1	land	adult	-	872	48
Ruaha National Park	16-10	12:09	-	1	land	adult	-	788	53

6.2.10. Colubridae.

<i>Boaedon fuliginosus</i> - Brown House Snake									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mufindi Highlands-Fox Lodge	12-10	21:11	1	-	land	adult	-	1889	35

<i>Philothamnus angolensis</i> - Angolan Green Snake									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mufindi Highlands	12-10	12:10	-	1	land	adult (*)	-	1889	35
Mufindi Highlands	12-10	15:11	-	1	land	adult (*)	-	1889	35

(*) = zelfde individu / same individual

<i>Hemirhagerrhis nototaenia</i> - Bark Snake									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Selous River Camp	7-10	17:33	1	-	land	adult	-	101	5

<i>Dasypeltis scabra</i> - Common Egg Eater									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mikumi National Park	10-10	16:06	-	1	land	adult	X	555	31

6.2.11. Elapidae.

<i>Naja nigricollis</i> - Black-necked Spitting Cobra									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Ruaha National Park	14-10	7:32	-	1	land	adult	-	825	45

<i>Dendroaspis polylepis</i> - Black Mamba									
VINDPLAATS	2017	UUR	VANGST	VISUEEL	FASE	SPECS.	DOOD OP WEG	ALTITUDE m.	GPS NR
Mikumi National Park-Hippo Pool	10-10	16:06	-	-	land	verveling	-	555	31

7. WEBSITE FOTOGALERIJ.

In het uitgeprint rapport worden kleurfoto's van de waargenomen soorten toegevoegd.

Bij het PDF-rapport verwijzen we naar de fotogalerij van www.freanonherping.be

8. LITERATUUR.

- Al-Jumaily, M. 1984. Reptiles of Saudi Arabia : *Panaspis wahlbergi* (Smith, 1849) (Lacertilia: Scincidae), An Addition to the Reptile Fauna of Saudi Arabia. Fauna Saudi Arabia 6: 528-533.
- Barbour, T. & Loveridge, A. 1928. A Comparative Study of the Herpetological Faunae of the Ulugure and Usambara Mountains, Tanganyika Territory with Description of New Species. Mem. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) L: 87-261.
- Branch, B. 2005. A Photographic Guide tot the Snakes and Other Reptiles and Amphibians of East Africa. 143p. South Africa, Struik Nature.
- Broadley, D. 1976. A revision of the African Snakes of The Genus *Psammophylax* Fitzinger (Colubridae). Occ. Pap. natn. Mus. Rhod. B6: 1-44.
- Broadley, D. & Watson 1976. Revision of the Worm Snakes of Eastern Africa. Occ. Pap. natn. Mus. Rhod. 5: 465-510.
- Broadley, D. & Howell, K. 1991. A Check List of the Reptiles of Tanzania, with Syntopic Keys. Syntarsus 1: 1-70.
- du Preez, L. & Carruthers, V. 2009. A Complete Guide to the Frogs of Southern Africa. 488p. Cape Town, Struik Nature.
- Duellman, W. 1993. Amphibian Species of the World : Additions and Corrections. 372p. Kansas, Univ. Kansas Publ., Mus. Nat. Hist.
- Easterbrook, M. ? A Book of East African Snakes. 48p. Nairobi, Westlands Sundries.
- Gans, C. 1967. A Check List of Recent Amphisbaenians (Amphisbaenia, Reptilia). Bull. Am. Mus. Nat. Hist. 135: 63-105.
- Grandison, A. 1978. The occurence of Nectophrynoides (Anura: *Bufo*nidae) in Ethiopia. A new concept of the genus with a description of a new species. Monitore zool. ital. (N.S.) - Suppl. XI 119-172.
- Harding, K. & Welch, K. 1980. Venomous Snakes of the World, A Checklist. 188p. Oxford, Pergamon.
- Hedges, N. 1983. Reptiles and Amphibians of East Africa. 139p. Nairobi, Kenya Lit. Bur.
- Hillenius, D. 1959. The differentiation within the genus *Chamaeleo* Laurenti, 1768. 46p. Wageningen, Ponsen & Looijen.
- Isemonger, R. 1968. Snakes of Africa. 263p. Cape Town, Books of Africa.
- Iverson, J. 1992. A Revised Checklist with Distribution Maps of the Turtles of the World. 363p. Richmond, Indiana, Privately Printed.
- Jacobs, G. 1975. Keys to the herpetofauna of the eastern hemisphere. Part II. Africa. 13p. Washington, Smiths. Herp. Inf. Serv. 30.
- Jacobs, G. 1975. Keys to the herpetofauna of the Eastern hemisphere. Part VII. Bibliography. 23p. Washington, Smiths. Herp. Inf. Serv. 29.
- Klaver, C. & Böhme, W. 1986. Phylogeny and Classification of the *Chamaeleonidae* (Sauria) with Special Reference to Hemipenis Morphology. 64p. Bonn, Zool. Fors. Mus. A. Koenig Bonn. Zool. - Monogr. 22.
- Laurent, R. 1956. Contribution à l'Herpétologie de la Région des Grands Lacs de l'Afrique Centrale. I. Généralités II. Chéloniens III. Ophidiens. 390p. Tervuren, Ann. Mus. Roy. Congo Belge - Sc. Zool. 48.
- Laurent, R. 1968. A re-examination of the snake genus *Lycophidion* Duméril and Bibron. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) 136: 461-482.

- Loveridge, A. 1929. East African Reptiles and Amphibians in the United States National Museum. 135p. Washington, U.S. Government.
- Loveridge, A. 1932. New Reptiles and Amphibians of Tanganyika and Colony Kenya. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) 72: 375-387.
- Loveridge, A. 1933. Reports on the Scientific Results of an Expedition to the Southwestern Highlands of Tanganyika Territory. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) LXXIV: 197-416.
- Loveridge, A. 1940. Revision of the African snakes of the genera *Dromophis* and *Psammophis*. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) LXXXVII: 1-69.
- Loveridge, A. 1941. Revision of the African Lizards of the family *Amphisbaenidae*. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) LXXXVII: 353-451.
- Loveridge, A. 1944. Further revisions of African Snake genera. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) XCV: 121-247.
- Loveridge, A. 1947. Revision of the African Lizards of the Family *Gekkonidae*. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) 98: 3-469.
- Loveridge, A. 1958. Revision of Five African Snake Genera. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) 119: 1-198.
- Loveridge, A. & Williams, E. 1957. Revision of the African Tortoises and Turtles of the suborder *Cryptodira*. Bull. Mus. Comp. Zool. (Harvard College) 115: 163-557.
- Mackay, J. & Mackay, A. 1985. Poisonous Snakes of Eastern Africa and the Treatment of their Bites. 95p. Kenya, Mackay.
- Passmore, N. & Carruthers, V. 1979. South African Frogs. 270p. Johannesburg, Witwatersrand University.
- Pasteur, G. 1964. Recherches sur L'Évolution des Lygodactyles, Lézards Afro-Malgaches Actuels. 132p. Rabat, Trav. Inst. scient. chérif. - sér. Zool. 29.
- Rasmussen, J. 1989. On the taxonomic status of *Dipsadoboa aulica* aulica Gunther and *D. aulica flavida* Broadly and Stevens, with the description of a new subspecies of *D. flavida* Broadly and Stevens (Boiginae, Serpentes). Amphibia-Reptilia 10: 35-62.
- Roux-Esteve, R. 1974. Révision Systématique des *Typhlopidae* d'Afrique. Reptilia-Serpentes. Mem. Mus. nat. Hist. nat. Paris A: 1-313.
- Schiotz, A. 1967. The Treefrogs (*Rhacophoridae*) of West Africa. Spolia zool. Mus. haun. 25: 7-345.
- Schiotz, A. 1975. The Treefrogs of Eastern Africa. 232p. Copenhagen, Steenstrupia.
- Schmidt, K. & Inger, R. 1959. Exploration du Parc National de l'Upemba. 264p. Brussel, Instit. Parcs Nat. Congo Belge.
- Skinner, H. 1973. Snakes and Us. 146p Nairobi, East Afr. Lit. Bur.
- Spawls, S., Howell, K., Drewes, R. & Ashe, J. 2004. A Field Guide to the Reptiles of East Africa. 543p. London, A & C Black Publisher Ltd.
- Spawls, S., Howell, K. & Drewes, R. 2008. Pocket Guide to the Reptiles and Amphibians of East Africa. 240p. London, A&C Black Publishers Ltd.
- Stewart, M. 1967. Amphibians of Malawi. 163p. New York, State Univ. New York.
- Villiers, A. 1958. Tortues et Crocodiles de l'Afrique Noire Française. 354p. Dakar, Inst. Franç. Afr. Noire.
- Welch, K. Herpetology of Africa: 1982. A Checklist and Bibliography of the Orders Amphisbaenia, Sauria and Serpentes. 293p. Florida, Krieger.
- Wermuth, H. & Fuchs, K. 1978. Bestimmen von Krokodillen und ihrer Häute. 100p. Stuttgart, Fischer.

TABEL 1. AANSTREEPLIJST AMFIBIEËN & REPTIELEN: zie bijlage op website

TABEL 2. AMFIBIEËN & REPTIELEN: WAARNEMINGEN PER GEBIED & PER DATUM: zie bijlage op website

TABEL 3. AMFIBIEËN & REPTIELEN: AANTALLEN & WIJZE VAN WAARNEMEN PER SOORT: zie bijlage op website

TABEL 5. AFKORTINGEN & VERTALINGEN.

1 ^e v	eerste vangst	first catch
Ad	adult – volwassen	adult
afstand	-	distance
Buikschilden	-	number of ventrals – ventralia
DIN	dood in natuur	found death in nature
Drachtig	-	pregnant
gewichtsverlies	-	loss of weight
Gr	gewicht in gram	weight in gram
Groei	-	growth
Hervangsten	-	recaptures
IF	ingevallen flanken	collapsed flanks
Juv	juveniel	juvenile (from birth untill end of first year)
KRL	kop-romplengte	snouth-vent length
Leeftijd	-	age
leeftijdsgroepen	-	age groups
leeftijdsklassen	-	age classes
Lengte	lengte	Lenght
lichaamstemperatuur	-	temperature of body
mm	millimeter	millimeter
niet-drachtig	-	non-pregnant
(ng)	niet genoteerd	not noticed
Sc	onderstaartschilden	number of subcaudalia
Paring	-	mating
Pasgeborenen	-	just or recently born
Prooi	-	prey item
Prooiopname	-	food intake
Sad 2	subadult 2e kalenderjaar	subadult in second year of life
Sad 3	subadult 3 ^e kalenderjaar	subadult in third year of life
Sex	geslacht: ♂ of ♀	♂ or ♀
SL	staartlengte	tail lenght
SPECS.	leeftijd, vervelling	age & ecdyse specifications
TL	totale lengte	total lenght
Voedsel	-	prey
Voortplanting	-	reproduction
VS	verkeersslachtoffer	dead on road
Vv	vervelling	ecdysis

TABEL 6. ROUTE.

dinsdag	4 okt	NM	Thalys Antwerpen -> Amsterdam
		HOTEL	Ibis Airport Schiphol
woensdag	5 okt	VM	Vlucht Amsterdam -> Kilimanjaro -> Dar Es Salaam (Tanzania)
		NM	
		AVOND	
		HOTEL	Hotel Sapphire - Dar Es Salaam
vrijdag	6 okt	VM	Dar Es Salaam -> per 4x4 -> Selous Game Reserve
		NM	
		HOTEL	Selous River Lodge
zaterdag	7 okt	VM	Selous Game Reserve - Safari
		NM	
		HOTEL	Selous River Lodge
zondag	8 okt	VM	Selous Game Reserve - Safari
		NM	Selous Game Reserve - Safari & Boottocht
		HOTEL	Selous River Lodge
maandag	9 okt	VM	Selous Game Reserve – Safari
		NM	Selous River Lodge -> per 4x4 -> Mikumi National Park
		AVOND	Aankomst Lodge Stanleys Kopje - Mikumi National Park
		HOTEL	Lodge Stanleys Kopje
dinsdag	10 okt	VM	Mikumi National Park - Safari
		NM	
		HOTEL	Lodge Stanleys Kopje
woensdag	11 okt	VM	Mikumi National Park - Safari
		NM	Vlucht -> Mufindi Highlands
		AVOND	Mufindi Highlands
		HOTEL	Fox Lodge
donderdag	12 okt	VM	Mufindi Highlands - Wandeling
		NM	Mufindi Highlands - Wandeling
		HOTEL	Fox Lodge
vrijdag	13 okt	VM	per 4x4 -> airstrip Mufindi Highlands
		NM	Vlucht -> Ruaha National Park
		AVOND	Ruaha National Park
		HOTEL	Ruaha River Lodge
zaterdag	14 okt	VM	Ruaha National Park - Safari
		NM	Ruaha River Lodge - Walk
		HOTEL	Ruaha River Lodge
zondag	15 okt	VM	Ruaha River Lodge - Walk
		NM	Ruaha National Park - Safari
		HOTEL	Ruaha River Lodge
maandag	16 okt	VM	Ruaha National Park - Safari
		NM	Vlucht -> Dar Es Salaam
		AVOND	Dar Es Salaam - Luchthaven
		NACHT	Vlucht Dar Es Salaam -> Amsterdam
dinsdag	17 okt	VM	Thalys Amsterdam -> Antwerpen

TABEL 4. AANSTREEPLIJST ZOOGDIEREN.

TANZANIA SAFARI 05-17/10/2017										
WAARGENOMEN 31 SOORTEN ZOOGDIEREN (exclusief vleemuizen, ratten en muizen)										
Volgens "Chris & Mathilde Stuart (2013) Pocket Guide : Mammals of East Africa"										
ENGELSE SOORTNAAM	LATINSE SOORTNAAM	NEDERLANDSE SOORTNAAM	Selous Game Reserve		Mikumi National Park		Mufindi Highlands		Ruaha National Park	
Bushbaby	<i>Galago senegalensis</i>	Kleine galago								1
Greater Galago	<i>Otolemur crassicaudatus</i>	Grote galago								2
► Yellow Baboon	<i>Papio cynocephalus</i>	Baviaan	X	X	X	X	X	X	X	3
► Vervet Monkey	<i>Cercopithecus pygerythrus</i>	Groene meerkat		X	X	X	X			4
► Sykes's Monkey	<i>Cercopithecus albogularis</i>	Witkeelmeerkat		X		X				5
► Black & White Colobus	<i>Colobus angolensis</i>	Colobus	X		X					6
► Plains Zebra	<i>Equus burchellii</i>	Gewone zebra		X	X	X	X		X	7
Black Rhino	<i>Diceros bicornis</i>	Zwarte neushoorn								8
► Common Hippo	<i>Hippopotamus amphibius</i>	Nijlpaard	X	X	X	X	X		X	9
► Common Warthog	<i>Phacochoerus africanus</i>	Wrattenzwijn		X	X	X	X		X	10
Bushpig	<i>Potamochoerus larvatus</i>	Boszwijn								11
Red River Hog	<i>Potamochoerus porcus</i>	Penseelzwijn								12
► Giraffe	<i>Giraffa camelopardalis</i>	Giraffe	X	X	X	X	X		X	13
► African Buffalo	<i>Syncerus caffer</i>	Afrikaanse buffel			X		X			14
► Common Eland	<i>Tragelaphus oryx</i>	Elandantilope				X				15
► Greater Kudu	<i>Tragelaphus strepsiceros</i>	Grote koedoe		X	X			X	X	16
Lesser Kudu	<i>Tragelaphus imberbis</i>	Kleine koedoe								17
► Bushbuck	<i>Tragelaphus scriptus</i>	Bosbok		X		X	X			18
Roan Antelope	<i>Hippotragus equinus</i>	Paardantilope								19
Sable Antelope	<i>Hippotragus niger</i>	Sabelantilope								20
► Waterbuck	<i>Kobus ellipsiprymnus</i>	Waterbok		X	X				X	21
► Grant's Gazelle	<i>Gazella granti</i>	Grants Gazelle								22
Puku	<i>Kobus vardoni</i>	Puku								23
► Bohor Reedbuck	<i>Redunca redunca</i>	Bohor rietbok				X	X	X		24
Common Reedbuck	<i>Redunca arundinum</i>	Rietbok								25
► Lichtensteins Hartebeest	<i>Alcelaphus lichtensteinii</i>	Cokes hartebeest		X	X	X				26
► Blue Wildebeest	<i>Connachaetes taurinus</i>	Gnoe		X	X	X	X			27
► Impala	<i>Aepyceros melampus</i>	Impala		X	X	X	X	X	X	28
Oribi	<i>Ourebia ourebi</i>	Oribi								29
Suni	<i>Neotragus moschatus</i>	Soeri								30
Sharpes grijsbok	<i>Raphicerus scharpei</i>	Steenbok								31
Klipspringer	<i>Oreotragus oreotragus</i>	Klipspringer								32
► Kirk's Dikdik	<i>Madoqua kirkii</i>	Kirks dikdik							X	33
Common Duiker	<i>Sylvicapra grimmia</i>	Savanneduiker								34
► Red Duiker	<i>Cephalophus natalensis</i>	Rode duiker		X						35

ENGELSE SOORTNAAM	LATINSE SOORTNAAM	NEDERLANDSE SOORTNAAM	Selous Game Reserve	Mikumi National Park	Mufindi Highlands	Ruaha National Park	
Blue Duiker	<i>Cephalophus monticola</i>	Blauwe duiker					36
▶ African Elephant	<i>Loxodonta africana</i>	Olifant		X X X	X	X X X	37
Bat-eared Fox	<i>Otocyon megalotis</i>	Grootoorvos					38
Side-striped Jackal	<i>Canis adustus</i>	Gestreepte jakhals					39
▶ Black-backed Jackal	<i>Canis mesomelas</i>	Zadeljakhals		X			40
Wild Dog	<i>Lycaon pictus</i>	Wilde hond					41
Cape Clawless Otter	<i>Aonyx capensis</i>	Vingerotter					42
Striped Polecat	<i>Ictonyx striatus</i>	Zorilla					43
Honey Badger	<i>Mellivora capensis</i>	Honingdas					44
▶ African Civet	<i>Civettictis civetta</i>	Afrikaanse civet		X			45
Large Spotted Civet	<i>Genetta maculata</i>	Roestgenet					46
Small Spotted Civet	<i>Genetta genetta</i>	Gewone genet					47
▶ Slender Mongoose	<i>Herpestes sanguinea</i>	Slanke mangoeste	X				48
White-tailed Mongoose	<i>Ichneumia albicauda</i>	Witstaartmangoeste					49
Water Mongoose	<i>Atilax paludinosus</i>	Moerasmangoeste					50
▶ Banded Mongoose	<i>Mungos mungo</i>	Zebmangoeste			X	X X	51
Dwarf Mongoose	<i>Helogale parvula</i>	Dwergmangoeste					52
Spotted Hyena	<i>Crocuta crocuta</i>	Gevlekte hyena					53
Aardwolf	<i>Proteles cristatus</i>	Aardwolf					54
Cheetah	<i>Acinonyx jubatus</i>	Jachtluipaard					55
▶ Leopard	<i>Panthera pardus</i>	Luipaard		2 1			56
▶ Lion	<i>Panthera leo</i>	Leeuw	4	4	1	2 7	57
Wild Cat	<i>Felis sylvestris</i>	Wilde Kat					58
Serval Cat	<i>Leptailurus serval</i>	Serval					59
Caracal	<i>Caracal caracal</i>	Caracal					60
Rock Hyrax	<i>Procavia capensis</i>	Rotsklipdas					61
▶ Yellow-spotted Rock Hyrax	<i>Heterohyrax brucei</i>	Geelvlekklipdas				X X X	62
Tree Hyrax	<i>Dendrohyrax arboreus</i>	Boomklipdas					63
Aardvark	<i>Orycteropus afer</i>	Aardvarken					64
Pangolin	<i>Manis temminckii</i>	Grondschubdier					65
White-bellied Hedgehog	<i>Atelerix albiventris</i>	Witbuikegel					66
▶ East African Springhare	<i>Pedetes surdaster</i>	Oostafrikaanse springhaas	X				67
African Porcupine	<i>Hystrix africaeaustralis</i>	SA stekelvarken					68
▶ Tree Squirrel	<i>Paraxerus cepapi</i>	Boom Eekhoorn	X			X X	69
▶ Hare (Cape-Savanna)	<i>Lepus spp. overlap</i>	Kaapse haas	X				70
		Oktober	6	7 8	9 10 11	12 13	14 15 16